

De Heemtuin verbeeld

Ontmoeting van natuur(tuin) en kunst in Heemtuin Leiderdorp

Willy Leufgen

Vrijwel dagelijks zie ik op weg naar de Oase-tuin het motto onder onze tuinplattegrond, een uitspraak van Goethe, vertaald door Rob Leopold: "Natuur en kunst, schijnbaar elkaar ontlopend, hebben elkaar voor je het weet hervonden".

Bewust gekozen, want enkele meters verderop zie je naar links kijkend van april tot en met oktober de kunstwerken in de beeldentuin van Galerie De Nieuwe Gang, terwijl zich naar rechts vanaf die plek het uitzicht opent op de natuurtuin van Stichting Oase. Maar de werelden zijn in de afgelopen 15 jaar gescheiden gebleven, al mag de Oase-tuin - met het nodige respect voor zijn kwetsbaarheid, maar vooral zijn intrinsieke waarde, zijn constant veranderende schoonheid - ook als buiten-tentoonstellingsruimte gebruikt worden. Uit vele gesprekken tijdens tuinrondleidingen, maar ook bij openingen van tentoonstellingen weet ik ondertussen, dat bezoekers de relatieve gescheidenheid eerder als verrijkend, dan als storend ervaren.

Juweltjes

Afgelopen herfst werd in een van de meest gerenomeerde heemtuinen van Nederland, Heemtuin Leiderdorp in park De Houtkamp, een beeldenexpositie ingericht met werk van dertien kunstenaars, afkomstig uit de omgeving van Leiderdorp. Ruimtelijk of driedimensionaal werk, soms gemaakt van natuurlijke materialen.

Tijdens de drukbezochte opening op een grijze, druilerige novembermiddag benadrukte een plaatselijke wethouder de betekenis van markante kunstwerken als herkenningpunten, haast wel ontmoetingsplekken in zijn

nog jonge, hardgroeiende gemeente, waar dit soort plekken nog niet 'van nature' aanwezig zijn. De heemtuin wás al een zekere magneet in de gemeente. Kunst en natuur hier dus vooral als markeringspunten, ontmoetingsplekken. Een van de kunstenaars vertelde daarna enthousiast over de sfeer van de geboden ruimte en hoe kunst hieraan 'juwelen' kon toevoegen. Zelf beschreven we geslaagde heemtuinen ooit als kleuren- en sfeerrijke juwelen binnen het veel grofmazigere (ecologische) groenbeheer; Juwelen in juwelen? Gaat dat elkaar wel versterken en is het wederzijds respect wel gewaarborgd? vroeg ik me af.

Van onze rondgang buiten herinner ik me lange slierten geïnteresseerde bezoekers - de typische 'ons kent ons'-vernissagesfeer, vermengd met wat minder zorgeloze, sceptischer kijkende 'natuur(tuin)vrienden'.

Even laten bezinken en dan nogmaals zelf gaan kijken

De relatie natuur(tuin) en kunst boeit ons. Op onze zoektocht naar reacties naar aanleiding van de beeldtentoonstelling in Leiderdorp stelden we vast, dat dit thema veel emoties losmaakt: voorzichtig positief tot ronduit afwijzend, maar vooral ook vaak een onbeslist gevoel, een schouderophalen.

Op 12 februari j.l. ging ik zelf weer terug naar 'De Lange Akker', het rustieke beheerdershuis van Heemtuin Leiderdorp, dat ooit onderdak bood aan een hele familie, en wel van een plaatselijke dichter. Nu had ik me op de koffie uitgenodigd bij twee generaties heemtuinbeheerders, Wim Kanbier, befaamd oud-beheerder, ook ontwerper van onze Oase-tuin, columnist en...

nog steeds te vinden op de meest bijzondere plekjes van de Leiderdorpse heemtuin (het hoogveentje b.v. wiedt hij nog steeds in alle rust) en Wim Fransen (alweer de derde in de rij van opvolgers van Wim Kanbier) om met hen over de nieuwste ontwikkelingen in de heemtuin te praten.

geplande 5-daagse excursie binnen de opleiding. Mijn pleidooi voor lerland valt volgens mij bij hen in goede aarde.

Ons gesprek wordt af en toe onderbroken: aan de andere kant van het park is een grootschalige renovatie - het bomenbestand vooral - aan de gang, en Wim moet regelmatig vragen van collega's beantwoorden, beslissingen nemen.

Met de klok mee vanaf linksboven:

- Een van de waterpartijen
- Hoogveentje
- Flores de mi corazon van Mary Geradts
- 2x Het groene pad, de paddentrek van Jacqueline Petit
- 2x He walks like a crab van Joke van Dalen
- de bron
- Deel van een groter geheel van Joke van Dalen

Wim Fransen begon enthousiast te vertellen over de opleiding waarmee hij zijn huidige werkzaamheden - hij is al behoorlijk zelfstandig bezig en samen met een collega verantwoordelijk voor het beheer van het gehele park (18 ha) - nog beter kan onderbouwen, als uitvoerend opzichter kan fungeren. Ik heb er alle vertrouwen in, want hij heeft zich als autodidact ook al het leren kennen en determineren van 80% van alle soorten in het park (600!) binnen een jaar tot doel gesteld, en dit doel ook gehaald. Ik kijk even naar Wim Kanbier, zie hem niet knipogen, maar bevestigend knikken. Even dromen we nog samen over het meest geschikte excursieland voor een

Enthousiasme en vertrouwen

We praten verder over educatie en voorlichting. Wim Fransen vertelt over 'enorm veel schoolklassen': voor dit voorjaar tot aan de zomervakantie hebben zich al 35 groepen aangemeld. En het algemene bezoek is volgens hem ook flink toegenomen, mede dankzij nieuwe bezoekers, die hoogstwaarschijnlijk - Wim is er voorzichtig over - vooral door de kunst gelokt worden.

Uit alles blijkt enthousiasme bij Wim Fransen, en vertrouwen. Hij vertelt verder, dat hij graag zijn bijdrage wil leveren aan het streven van de gemeente Leiderdorp een voortrekkersrol wat betreft (ecologisch) groenbeheer te vervullen binnen een veel ruimer gebied, nl. de toekomstige stad Leiden, inclusief de dan 'opgeslokte' gemeenten Leiderdorp, Oegstgeest e.d.

Het trefwoord speeldernissen valt: Wim Fransen heeft, achter in het park, vlakbij het in aanbouw zijnde

Natuur- en Milieueducatie Centrum en het winkelcentrum, al een plek in gedachte. En hij weet ook al wie er binnen de gemeentepolitiek warm voor zullen lopen.

En de kunst dan?

Dan loods ik voorzichtig het gesprek toch maar richting de kunstwerken in de heemtuin, de nieuwe bezoekers. Wim Fransen is tot nu toe tevreden over het gedrag van de bezoekers uit 'een andere wereld'. En net als in de pers, bij het bredere publiek, zijn de reacties ook in de tuin zeer divers: van geweldig tot helemaal 'niets aan'. En natuurlijk ook even divers ten opzichte van de zeer uiteenlopende kunstwerken. "Soms lopen er met mooi weer nu al 200 tot 300 mensen op een weekenddag door de tuin, en 20 tot 50 op een doordeweekse dag", vertelt Wim trots. Ik kijk waarschijnlijk wat twijfelend, want Wim Fransen vult aan: 'De werknemers van een nabij gele-

gen farmaceutisch bedrijf komen hier pauzeren, twee van hen lopen zelfs een vaste vlinder- en libellenroute, en er is ook een verzorgingshuis vlakbij.' 'Dankzij' de kunst is er ook meer hekwerk rondom de 1,8 ha grote heemtuin en de aangrenzende

Wim Kanbier altijd mogen blijven staan - tot afwijzing opleveren. De heemtuin zelf ziet er trouwens pico bello uit. Eerlijk gezegd mis ik hier en daar zelfs wat 'milde verwaarlozing', maar dat komt natuurlijk ook door de tijd van het jaar.

Ook nu, op een doordeweekse middag, lopen enkele mensen door de heemtuin. We lopen verder naar de Waterschapsheuvel, ooit een spartelbad voor de Leiderdorpse jeugd, nu een 'verschrikkelijk mooi', relatief extensief beheerd natuurgebied in een stadspark. "Mooi voorbeeld voor andere gemeenten met een bescheiden budget", vindt Wim Fransen.

Beiden zijn er van overtuigd, dat deze plek veel geschikter voor beelden en installaties zou zijn dan de heemtuin. Dat zal dan ook in 2009 gebeuren!

We lopen ook nog langs de kinder-

den hebben zo hun mening over het kappen van grote bomen... Maar Wim Fransen is er wel de man naar om met een engelengeduld veranderend beleid uit te leggen. Maar een hels kabaal maakt het wel...

'Realistisch zijn in dromen' is zijn devies. En niet alleen op zo'n plek als park De Houtkamp in Leiderdorp lijkt me dat geen ongezone instelling.

Waterschapsheuvel (1,5 ha) gekomen. De afsluiting zorgt voor minder overlast, maar ook voor wrevels bij een deel van de omwonenden. En dan maakt jonge Wim zijn voorganger complimenten: een geweldige bijdrage levert die nog, dat vindt ook zijn afdelingshoofd buitendienst. "Hij heeft zoveel ervaring waaruit ik kan putten, kan zo uitstekend adviseren, maar ook een mooie overdracht". En Wim Kanbier op zijn beurt waardeert zeer hoe Wim Fransen 'de grotere lijnen voortvarend aanpakt'. Hij zelf werkte toch min of meer in de oude heemtuin, vaak op kleinste schaal.

Zelf gaan kijken

We gaan naar buiten: eerst langs alle heemtuinbiotopen en de kunstwerken, die reacties van bewondering - "Op weg naar het licht" zou van

boerderij naar de uithoek van het park, de 'Drentse Bergen' (de naam herinnert aan een oud-wethouder, de heer Drent), waar beide 'Wimmen' een *speeldernis* wel zien zitten. Dit parkgedeelte vraagt toch al om een nieuwe invulling. Ik bied hun spontaan onze medewerking aan.

En verderop krijsen de motorzagen: hele stukken 'kaprijpe' bomen moeten wijken voor een ander bosbeleid: open, gevarieerd bos met mooie ondergroei en hier en daar essen-hakhoutbos in plaats van 'sprietten'. Ook hiervoor moet je stevig in je schoenen staan, want alle omwon-

links: Op weg naar het licht van Roel Teeuwen, daaronder paadje door rietmoeras onder: Stengels van Roel Teeuwen rechts: Winterroos van Theo ten Have

Wie de tuin zelf eens wil bezoeken en wil kijken hoe kunst en natuur elkaar verdragen of hoe de parkrenovatie verloopt, kan het park van zonsopgang tot zonsondergang bezoeken, de heemtuin van maandag t/m vrijdag, 8.00 - 17.00 uur (het gehele jaar door), zaterdag en zondag in april t/m oktober: 15.00 - 17.00 uur. November t/m maart is de heemtuin in het weekend gesloten!

U kunt elke werkdag van 10.00 - 10.30 uur telefonisch een afspraak maken voor groepsrondleidingen (071-5413308). Heemtuinexcursies zijn er tevens elke 1e zondag van de maanden april t/m oktober, 15.00 - 17.00 uur.

Wim Kanbier roert tijdens de wandeling een klein probleempje 'voor Ger Londo' aan: Waarom kun je Zweedse kornoelje (moeilijk) niet gewoon door Canadese kornoelje (makkelijk) vervangen?